Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מא
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאָנס-בעטראג מיט דעם פאָסטאַנװײזונג דעם עקספעדיציאָן בלאַטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין
פ ע ס ט
אלט-גאססע נר׳ 1.
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאַטט ערשיינט
דרייאמאל וואָכענטליך
מאָנטאָג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאָג.

אונד קאָסטעט
פֿיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 „ „ „
פֿיערטעליאהר 2 גול׳ אונד 50 קר׳ ע.-וו.

פֿיר׳ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול׳ אונד 50 קר׳ ע.-וו.
פֿיערטעליאהר 2 „ „ 75 „ „ „

Nr. 88, זיעבענטער יאהרגאנג | פעסט, פֿרייטאג יד׳ חשון ה.ת׳ר׳ל׳ו׳. | Pest, den 12. November 1875.

דיא באָדשעט פֿערהאנדלונג.

1) דאס פֿאָרשפיעל אין דער פארטייא-זיטצונג.

אונטער אללען פֿערהאנדלונגען דעם רייכסטאגעס האט דיא באָדשעט-בעראטהונג נאטירליך איממער דאס גראָסטע אינטערעססע. לייטע וועלכע אום דיא „האָהע פאָליטיק“ זיך וועניג קיממערן, ווערדען דאָך דיא פֿערהאנדלונגען איבער דאס באָדשעט מיט אויפֿמערקזאמקייט לעזען. האנדעלט עס זיך יא דא אום דיא בעווילליגונג פֿאָן גראָססען סוממען, צו וועלכען וויר אללע, זעלבסט דער לעטצטע טאגלאָהנער, בייזטייערן מיססען. עס איזט דאהער זעלבסטפֿערשטענדליך, דאס אויך דיא רעגיערונג צוערסט מיט דער פארטייא איבער דאס באָדשעט בעראטהען מוס, דאמיט זיא געוויס זייא, אים רייכסטאגע דיא נאָטהיגע מאיאָריטעט פֿיר זיך צו האבען. אם „-טען דיעזעס האט דענן אויך איינע זיטצונג דער ליבעראלען פארטייא שטאטטגעפֿונדען, אין וועלכער דאס באָדשעט פֿיר דאס יאהר 1876 צור בעראטהונג געלאנגטע. דער מיניסטער-פרעזידענט קאָלאָמאן טיסאָ היעלט בייא דיעזער געלעגענהייט פֿאָלגענדע אינטערעססאנטע רעדע:

„געעהרטע פֿערזאממלונג! אינדעם איך זיא היעמיט פֿריידיג בעגריססע, האבע איך אייניגע ערנסטע וואָרטע אן זיא צו ריכטען. וויר שטעהען אים בעגיננע איינעם גראָססען קאמפֿפֿעס אים רייכסטאגע, דא דיא באָדשעט-פֿערהאנדלונג יא איממער אונטער דען פארטייען איינען היטציגען קאמפֿף הערפֿאָררופֿט. אין דיעזעם קאמפֿפֿע מיססען וויר אללע אונזערע פֿפֿליכטען ערפֿיללען, אום דעם לאנדע ניטצליך זיין צו קאָננען. איך ביטטע דאהער פֿאָר אללעם אום פֿ ע ר ט ר ױ ע ן צור רעגיערונג; אבער איך ביטטע צוגלייך איך אום אָ פֿ פֿ ע נ ה ײ ט אונד א ױ פֿ ר י כ ט י ג ק י י ט; מאן מאָגע דאהער דאָרט, וואָ דאס פֿערטרויען צור רעגיערונג פֿעהלט, דיעס אָפֿפֿען אויסשפרעכען. איך דיא רעגיערונג ווענדעט זיך מיט פֿערטרויען אן דיא ליבעראלע פארטייא; זיא וויל איך געגען דיעזעלבע אָ פֿ פֿ ע ן זיין אונד קיינע געהיימניססע האבען. זיא ווירד נור יענע פונקטע פֿערשוויגען מיססען, דערען פֿעראָפֿפֿענטליכונג דעם לאנדע שאדען בריגגען קאָננטע.

איך האלטע מיך איבערצייגט, דאס דיא איבעלשטענדע אים לאנדע נור דאנן געהיילט ווערדען קאָננען, ווענן וויר אללע — רעגיערונג אונד פארטייא — אין פֿריעדען צוזאממענווירקען. יעדע שטרייטיגקייט קאָננטע אונגארן אין דיעזער ערנסטען צייט נור אין נאָטה אונד עלענד שטירצען. וויר מיססטען דיעסמאל צור רעטטונג דעם לאנדעס ראש אונד אָהנע שטאָרונג ארבייטען. וויר קאָננען נור דאנן בעשטעהען, ווענן דיא שריטטע דער רעגיערונג פֿאָם רייכסטאגע, יא פֿאָם גאנצען לאנדע, קרעפֿטיג אונטערשטיטצט ווערדען.

געעהרטע פֿערזאממלונג! דיא צייט איזט פֿאָריבער, וואָ מאן זיך דאריבער הערומצאנקטע: ווער אייגענטליך אן דער שפיטצע דער רעגיערונג שטעהען זאָללע! הייטע איזט דאס גאנץ גלייכגילטיג. דיא הויפטזאכע איזט, דאס מאן דיא רעגיערונג אוים אללען קרעפֿטען אונטערשטיטצע, דענן נור אין דיעזעם פֿאללע דירפֿען וויר האָפֿפֿען, דאס אונגארן שטארק אונד לעבענס-קרעפֿטיג ווערדען ווירד. איך ביטטע דאהער, אללעם צו פֿערמיידען, וואָדורך דאס אנזעהען דער רעגיערונג נאָך א י נ נ ע ן אָדער נאָך א ו ס ע ן ערשיטטערט ווערדען קאָננטע. אין דיעזעם פֿאללע בליעבע יא דער רעגיערונג נור דיא „שווערע פֿעראנטוואָרטליכקייט“, וועהרענד זיא דיא קראַפֿט ניכט העטטע, דאס שלעכטע אויף אירגענד איינע וויזע בעססער צו צו מאכען.

איך היעלט עס פֿיר מיינע פֿפֿליכט, דיעס דער געעהרטען פֿערזאממלונג אָפֿפֿען הערויסצוזאגען. דענן זאָלאנגע דיא רעגיערונג דאס פֿערטרויען זיינער מאיעסטעט בעזיטצט, ווירד זיא געוויס אללעס אויפֿביעטען, אום מיט אונטערשטיטצונג דער פארטייא, דעם לאנדע הילפֿע צו בריינגען. אין דעם אויגענבליקע יעדאָך, וואָ דיעזע אונטערשטיטצונג אויפֿהארען זאָללטע, דא ווירד עס דיא רעגיערונג פֿיר איהרע פֿפֿליכט האלטען, זאָפֿאָרט א ב צ ו ד א נ ק ע ן. זיא ווירד אבדאנקען, וויל זיא איבערצייגט איזט, דאס איינע רעגיערונג, וועלכע פֿאָן דער פארטייא ניכט מעהר אונטערשטיטצט ווירד, דעם לאנדע מעהר קיינען נוטצען בריינגען קאַנן. אינדעם איך דאהער אום גיטיגע אונטערשטיטצונג ביטטע, עמפֿפֿעהלע איך מיך זאממט מיינען הערען מיניסטער-קאָללעגען דעם פֿריינדליכען פֿערטרויען דער געעהרטען פֿערזאממלונג.“

דיעזע רעדע דעם הערן מיניסטער-פרעזידענטען וואורדע מיט בעגייסטערטעם „עליען-ריפֿען“ אויפֿגענאָממען. היעראויף ערהאָב זיך דער פֿינאנצמיניסטער ס ע ל ל אונד שפראך איבער דאס פֿאָן איהם פֿיר׳ס יאהר 1876 איינגעבראכטע באָדשעט, וועלכעס דעם פֿאָלקע וואָהל גראָסע לאסטען אויפֿלעגע, דיא אבער ערטראגען ווערדען מיססען, וויל דער פֿאָרטבעשטאנד אונגארנס דיעס ערפֿאָרדערט.

מ אָ ט ש א ר י גלויבט יעדאָך, דאס מאן ביים באָדשעט נאָך מאנכעס ערשפארען קאָננטע. ער וויגשט נעמליך, דאס מאן קיין קולטוס-מיניסטעריאום אונד קיין האַנדעל-מיניסטעריאום ערהאלטע. דיעזע קאָסטען פֿיעל געלד, וועלכעס ערשפארט ווערדען קאָננטע, ווענן דער מיניסטער דעס אינגערן אויך דיא ארבייטען דער ערוועהנטען מיניסטעריען איבערנעהמען וואָללטע. אויך איין קאָממוניקאציאָנס-מיניסטעריאום איזט ניכט נאָטהווענדיג; דיעזעס בעשעפֿטיגט זיך מיט דעם אייזענבאהנ-וועזען, וועלכעס אבער אויך פֿאָם האנדעלס-מיניסטער רעכט גוט פֿערזעהען ווערדען קאָננטע. דאנן מיססטע איינע אונגארישע נאציאָנאל-באנק געגרינדעט אונד אין אונגארן איין זעלבסטשטענדיגער צאָלל איינגעפֿיהרט ווערדען; אויך דיא געזעטצע געגען דען „וואוכער“ מיססען ווידער צור געלטונג קאָממען. נור אין דיעזעם פֿאללע קאָננטען דיא האָהען שטייערן ערטראגען ווערדען. זאָ לאנגע דיעזע ווינשע ניכט ערפֿיללט זינד, קאַנן ער דאס באָדשעט פֿיר דאס יאהר 1876 ניכט אננעהמען.

דער דעפּוטירטע ב אָ ד א וויל פֿאָן דעם באָדשעט ניכטס וויססען, וויל דאס פֿאָלק זאָלכע לאסטען אונמאָגליך ערטראגען קאַנן.

מיניסטער-פרעזידענט טיסאָ זאגט היעראויף: דיא שטייערן זינד אין אונגארן ניכט גראָסער אלס אין אנדערען לענדערן. דיא רעגיערונג קאַנן קיינע ווייטערען ערשפארונגען איינפֿיהרען. ווער דא גלויבט, דאס ער אים שטאנדע איזט, נאָך גראָסערע ערשפארונגען צו ערציעלען, מאָגע דיא רעגיערונג אין דיא האנד נעהמען; איך האבע דאגעגען ניכטס איינצו-ווענדען.

נאכדעם נאָך מעהרערע דעפּוטירטע געשפראָכען האבען, ערהאָב זיך ש ע ד ע נ י אונד גאב דיא ערקלערונג אב: ער זייא מיט דעם באָדשעט צופֿריעדען, דא אין דעמזעלבען זאָ פֿיעל געשפארט ווירד, אלס אָהנע בעשעדיגונג דעם לאנדעס נור מאָגליך וואר. דאָך וויגשע ער, דאס דיא רעגיערונג, אונטער קיינען בעדינגונגען מ ע ה ר אויסגעבע, אלס וואס דאס באָדשעט פֿעסטשטעללט.

נאכדעם דער פֿינאנצ-מיניסטער סעלל אים נאמען דער רעגיערונג ערקלערטע, דאס דיא רעגיערונג אונטער קיינער בעדינגונג איינע מעהר-אויסגאבע זיך ערלויבען ווערדע, וואורדע דאס באָדשעט פֿיר דאס יאהר 1876 אין דער פֿערזאממלונג דער ליבעראלען פארטייא אנגענאָממען. דאָנערסטאג בעגאננען דיא בעראטהונגען איבער דיא א י נ צ ע ל נ ע ן ציפֿפֿערן דעם באָדשעטס:

2) דיא רייכסטאגס-זיטצונג.

דיא ערסטע רעדע אין דער געסטריגען רייכסטאגס-זיטצונג איבער דאס באָדשעט היעלט דער דעפּוטירטע אָ ר ד ו י ד י. ער זאגטע אונטער אנדערעם: „דאס 876-ער באָדשעט האט זאָ פֿיעל ערשפארניס אויפֿצוווייזען, וויא עס נאָך קיין באָדשעט אין אונגארן האטטע, מאן איזט מיט דעם שפארען ביז צור אייסערסטען גרענצע געגאנגען, זאָ דאס איין ווייטערעס שפארען מעהר שאדען אלס ניטצען ווירדע.“

נאָך אָרדוידי שפראך פֿינאנצמיניסטער סעלל. ער זאגטע, ער האבע זיינען נייען פֿינאנצ-פּלאַן גלייך בייא בעגינן דער זיטצונגען דעם רייכסטאגעס פֿאָרגעלעגט, אין יענעם פלאנע האבע ער זיינע אנזיכטען קלארגעשטעללט אונד האבע יעטצט צו יענער רעדע ניכטס נייעס הינצוצופֿיגען.

נון ערהאָב זיך דער אייסערסט-לינקע העלפֿי אונד היעלט פֿאָלגענדע רעדע: „אין דעם נייען גראָסארטיגען פֿינאנצ-פלאנע פֿינדע איך נור זאָ פֿיעל גראָסארטיגעס, דאס אונזערע שטייערן יעהרליך אום 8 מילליאָנען ערהאָהט ווערדען, דאס דיא רעגיערונג דיא רעסטע דער אלטען אנלייהען פֿערברויכען אונד נאָך איין נייעס אנלייהען אויפֿנעהמען ווערדע. איך מאָכטע נור וויססען, וואָ דיא „ערשפארונגען“ זייען, ווענן מאן זעלבסט דיא נעכסטיעהריגען מיליטער-אויסגאבען אום 3½ מילליאָנען פֿערמעהרטע? — דאס מיניסטעריאום ביטטעט נור אום געדולד, דא הייסט עס איממער, מאן ווערדע שאָן מאכען, עס ווירד שאָן עטוואס ווערדען; אבער ביז יעטצט איזט נאָך ניכטס געמאכט וואָרדען. דיא רעגיערונג בעפֿינדעט זיך שאָן אים נייגטען מאָנאטע איהרעס בעשטעהענס — אונד וואהרליך דאס קינד קאָננטע שאָן דא זיין! אבער וויר האָרען נור איממער דאס וועה-געשרייא — אונד אם ענדע קאָממט איינע מויז הערויס! מיט דען מיטטעלן, וועלכע דער פֿינאנצמיניסטער אנגיבט, ווירד אונזערע געלד-קראנקהייט ניעמאלס געהיילט ווערדען!“

דער בעריהמטע שפאר-מייסטער עדואַרד ש ע ד ע נ י, וועלכער זייט דעם יאהרע 1867 פֿאָרטוועהרענד צור שטרענגען שפארזאמקייט מאהנטע, היעלט עבענפֿאללס איינע רעדע, אין וועלכער ער דיעסמאל דאס באָדשעט יא פֿערטהיידיגטע. ער זאגטע: „דאס באָדשעט פֿיר 1876 איזט זייט דעם יאהרע 1867 דאס ניינטע באָדשעט; עס איזט אבער אינזאָפֿערנע דאס ערסטע באָדשעט, אלס אין דעמזעלבען צום ערסטען מאלע ערנסטליך געשפארט ווירד. אללע אויסגאבען, וועלכע ניכט אונבעדינגט נאָטהווענדיג זינד, וואורדען אין דיעזעם באָדשעט געשטריכען. עס איזט אבער אויך שאָן האָכסטע צייט, דאס מאן איינען בעססערן וועג

איזט אינצווישען צו איינער 20 יעהריגען יונגפרויא העראנגערייפט. זיא וואר שאָן אונד פאָן היבשער שטאטור. דער אלטע פריידענטהאל בעשלאָס עס נון, זיינע טאָכטער נאך הויזע צו נעהמען, דאמיט זיא דורך איינען גוטען "שידוך" איהר גליק מאכע.

קוים וואר ראָזא איניגע וואָכען וויעדער אים פאָטערליכען הויזע, אלס דיא "שדכנים" דעם פאָטער דיא טהירע איינליפען. זיינע וואהל פיעל אויף איינען בחור אוים באָסקאָוויטץ אין מעהרן, דער פריהער אין פרעסבורג געלערנט אונד שפעטער אין פראג זיך אויסגעבילדעט האט. דער בחור וואר פאָם ארמען הויזע אונד בעזאס ניכטס אלס זיינע פיעלזייטיגע געלעהרזאמקייט. פריידענטהאל האט דען יונגען מאנן ניע געזעהען; ער וואוסטע ניכט, וויא דערזעלבע אייגענטליך אויסזעהע. אבער דאס קיממערטע יא איהן אויך גאר ניכטס. איהם גענוגטע עס פאָללקאָממען, ווענן זיינע געליעבטע טאָכטער ראָזא איינען געלעהרטען אונד געבילדעטען מאנן בעקאָממע, דער אויך אלס "פיינער באראקטער" געריהמט ווארדע.

אנדערס יעדאָך דאכטע דאס יונגע מעדכען. יעטצט ערסט לעבטע אין איהרעם הערצען דאס בילד איהרעס איינסטיגען רעליגיאָנס-לעהרערס, דעם הערדן קאָהן, מיט נייער געוואלט אויף. זיא פיהלטע עס, דאס זיא מיט ניעמאנד אנדערעם אויף ערדען גליקליך ווערדען קאָננע. זיא זאגטע דיעס וואָהל ניכט איהרעם פאָטער, דא זיא היעצו קיינען מוטה האטטע. אלליין זאָ אָפט דער בעזאָרגטע פאָטער מיט זיינער טאָכטער פאָן איינער "פארטיע" שפראך, שוויעג דיעזע אונד ווייגטע.

זאָנדערבאר שפיעלטע זיך אין דעם הויזע איינעס ארמען יודען אין באָסקאָוויטץ אין גלייכעם עראיינגים אב. דוד באָסקאָוויטצער (פריהער וואורדען דיא "בחורים" ניכט נאך איהרעם פאמיליען-נאמען, זאָנדערן נאך דעם נאמען איהרעס געבורטס-אָרטעס גענאננט) קאם פאָר וועניגען מאָנאטען אויס פראג אינים עלטערליכע הויז צוריק. אין דער סינאַגאָגע היעלט ער איינע רעדע, דיא פיעל אויפזעהען מאכטע. אללע באָסקאָוויטצער מיטטער האטטען קיינען טיעפערן וואונש, אלס דיעזען יונגען מאנן צום "איידאם" צו בעקאָממען. דיא עלטערן דעם יונגען געלעהרטען, דיא אין דריקענדער ארמוטה לעבטען, דאכטען זיך עבענפאללס, דאס איהרע "רעטטונג" נון געקאָממען זייא. מאכט איהר זאָהן דורך איינע רייכע פארטיע זיין "גליק", זאָ ווערדען זיא יא עבענפאללס פאָר נאָטה אונד עלענד געשיטצט זיין. קוים איזט מאן "מוצאי שבת" מיט דעם "הבדלה-מאכען" פערטיג געוואָרדען, אלס איין האלבעס מנין שדכנים ביא דוד באָסקאָוויטצער וואַרען, דיא איהם מיט פערשיעדענען "פארטיען" דיא אָהרען פאָלל בליעזען. דיא עלטערן וואַרען אויסער זיך פאָר פריידע, דאס מאן איהרעם "דוד לעבען" זאָ פיעל שידוכים רעדעט. דאָך דער יונגע מאנן שיטטעלטע צו אללי דיעזען אנטראגען נור בעדענקליך דען קאָפף; ער אנטוואָרטעטע גאר ניכטס, אבער ער זייפצטע זאָ אָפט אונד זאָ טיעף, דאס דיא עלטערן היערבער זעהר בעאונרוהיגט וואורדען. ער זאה וואָהל איין דיא ארמוטה זיינער געליעבטען עלטערן; ער וואוסטע, דאס נור ער איהנען העלפען קאָננטע, ווענן ער זיך דאצו הערבייליעסע, דיא רייכע ברויט צו הייראטען, דיא מאן איהם אנגעטראגען. אבער וויא זאָללטע ער דענן הייראטען, ווענן זיין הערץ לענגסט ניכט מעהר פרייא איזט! וויא זאָללטע ער דענן זיך אונד דיא רייכע ברויט, דיא מאן איהם גערנע אייפגענאָטהיגט העטטע, פיר דאס גאנצע לעבען אונגליקליך מאכען! אונד דאָך מיסטע דיא רעטטונג באלד קאָממען, ווענן צווייא יונגע הערצען ניכט באלד אים האָפפנונגסלאָזיגקייט "געבראָכען" ווערדען זאָללען. אונד דיא רעטטונג איזט ווירקליך אין דער געשטאלט איינעס "אויסגעשפיצטען שדכנס" אלסבאלד געקאָממען. יענער שדכן נעמליך, וועלכער דעם מאָזעס פריידענטהאל דען "פיינען בחור" אנגעטראגען האט, מערקטע אלסבאלד, דאס דיא יונגע ראָזא עטוואס איינע "נארדישקייט" אים הערצען האט, וואס מאן אונטער יונגען לייטען "פערליעבט" הייסט. ער מאכטע דאהער דעם אלטען פריידענטהאל דען פאָרשלאג: זיינע טאָכטער נאך פראג צו פיהרען, אָהנע איהר דען צוועק דער רייזע צו זאגען. דאָרט ווירד ער איהר דען "פיינען בחור" פאָרשטעללען, אָהנע דאס זיא עס וויססען ווירד, דאס עס זיך היעבייא אייגענטליך אום איינע "בעשויא" האנדעלט. דאסזעלבע שריעב דער שדכן אויך אן דיא עלטערן דעם דוד באָסקאָוויטצער, זיא זאָללען נור איהרען זאָהן נאך פראג ברינגען. ער ווירד איהם דאָרט איין מעדכען פאָרשטעללען, דאס איהם אללע "יונגענד - הומטהייטען" פערגעהען ווערדען.

עס וואר אן איינעם שאָנען ווינטער-אבענד, וויא אין איין בעשיידענעם יידישעם גאסטהויז אין פראג צווייא וואגען איינקעהרטען. אויף דעם איינען וואגען זאס איין אלטער עהרבארער מאנן, צו זיינער זייטע זאס איין מעדכען שאָן אונד ליעבליך. אויף דעם צווייטען וואגען זאססען מאנן אונד פרויא, ביידע ציעמליך אלט, אין ארמליכער, אבער רייגער קליידונג. אין איהרער מיטטע בעפאנד זיך איין יונגער מאנן פאָן פיינדליכעם אויסזעהען; אין דעססען האלטונג מאן אויף דען ערסטען בליק דען "געלעהרטען" אונד "פיינען באראקטער" ערקעננען קאָננטע.

ווער דיעזע גאָסטע וואַרען? . . . וויר ווירדען עס נאך הייטע ניכט וויססען, ווענן דאס יונגע מעדכען אונד דער יונגע מאנן זיך ניכט גלייך ערקאננט העטטען. דענן קוים דאס דיא פרעמדען געסטע פאָן איהרען וואגען אבשטיעגען אונד אין דאס גראָסע שפייזע-צוממער זיך בעגאבען, אלס צווישען דען יונגען לייטען אין פריינדליכעם "וויעדער-ערקעננען" שטאטטפאנד. — דיא הערצען האבען זיך וויעדערגעפונדען. דוד ערקאננטע אין דער איהם אנגעטראגענען רייכען ברויט, זיינע איינסטיגע געליעבטע פראגער רעליגיאָנס-שילערין, אונד ראָזא וואר עבענפאללס פאָלל ענטציקען, דאס דער "פיינע בחור" דוד דאָך קיין אנדערער וואר, אלס איהר געוועזענער רעליגיאָנס-לעהרער.

טעלעגראפישע דעפעשען.

האמבורג 9. נאָוועמבער. דיא כעמישע פאבריק דער הערדען האספערג אונד שעפער וואורדע דורך איינע פולווער-ענטציגדונג אין דיא לופט געשפרענגט. פיעלע מענשען זינד דאבייא אומ'ס לעבען געקאָממען.

נעוו - יאָרק 8-טען נאָוועמבער. דאס דאמפפ-שיפף, וועלכעס פאָן וויקטאָריא נאך סאַנפראנציסקאָ פוהר, ערליטט איינען שיפפ-ברוך. פאָן 110 מיטרייזענדען אונד דען 50 מאטראָזען וואורדע נור איינע פערזאָן גערעטטעט. פיעלע פאמיליען האבען היעדורך איהרען ערנעהרער פערלאָרען.

☞ דאס נעכסטע בלאטט ערשיינט פרייטאג.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואורדע געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך. פערקויפט וואורדען 20000 מעטצען. דיא פרייזע זינד אונפעראענדערט.

קאָרן וואורדע וועניג געזוכט.

קוקורוץ האטטע גוטעס געשעפט.

האפער וואר וועניג, דאהער געשטיעגען.

דיא אמטליכען פרייזע זינד פאָלגענדע:

ווייצען, טהייס- 800 צאָללצטר. 84¾ פפד. פל. 5.25 600 צאָללצטר. 84 פפד. פל. 5.15, 400 צאָללצטר. 84 פפד. פל. 5.17½, 200 צאָלל-צטר. 84 פפד. פל. 5.10.

קאָרן 1200 צאָללצטר. 77—80 פפד. פל. 3.20, 1200 צאָללצטר. 78—80 פפד. פל. 3.25.

האפער 14000 צאָללצטר. 50 פפד. נעטו. פל. 2.37, 400 צאָללצטר. 50 פפד. נעטו. פל. 2.40.

ווייצען פער נאָוועמבער 4.55—4.50 גולד., פער פריה-יאהר 5.05—5.02 גולד.

האפער פער פריה-יאהר 2.55—2.53 גולד.

קוקוקרוץ פער מאי 2.67 — 2.70 גולד.

וויענער פרייזע.

שפיריטוס: פרוכט-שפיריטוס 36¾ קר.

וויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 8-טען ד. מ. בעטרוג 4585 שטיק. דאפאָן וואַרען 2450 אונגארישע, 1470 פאָלנישע אונד 385 דייטשע, אונד דארונטער 2189 ווייד-אָכסען. דאס געשעפט וואר שוואך. דיא פרייזע שטעללטען זיך פער צענטנער: אונגארישע אָכסען 30—33 גולדען, פאָלנישע 28 — 31½ גולדען, דייטשע 28 — 32 גולדען. —

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר ברי"ר רייז.

קורז-טאבעללע פאָם 9. נאָוועמבער.

גאָלד-קורז

	פל.	קר.
זילבער-אגיא	104	75
דוקאטען	5	38
עסטרייך-אונגארישע 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	11
נאפאלעאנדאר	9	11
פרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	69
רוסישע רובעל	1	51

לאָזע.

	פל.	קר.
1839-ער ראטהשילד-לאזע גאנצע	267	50
דעטטא " פינפטעל	244	50
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאזע	105	—
1860-ער " " גאנצע	110	60
דעטטא " " פינפטעל	116	25
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	132	25
דעטטא " 50 "	132	—
קאסא רענטענשיינע	23	50
טירקען-לאזע	33	—
קרעדיט-לאזע	162	—
קלארי-לאזע צו 40 גולדען	25	75
דאנוי-דאמפפשיפפ-פאהרט-לאזע	92	50
אינסבריקער לאזע	16	40
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	12	25
קראקויער " " 20	14	75
אפנער " " 40	26	20
פאלפפי " " 40	25	—
רודאלפסלאזע " 10	13	25
סאלם-לאזע " 40	36	—

לאָזע.

	פל.	קר.
זאלצבורגער לאזע צו 20 גולדען	15	50
סט. גענאיס " " 40	27	25
סטאנישלויער " " 20	16	—
טריעסטער " " 100	110	50
דעטטא " " 50	56	50
וואלדשטיין " " 20	20	75
ווינדישגרעטצער " 20	23	75
אונגארישע פרעמיען-לאזע צו 100 גולד.	77	75
דעטטא צו 50 גולדען	77	50
וויענער לאזע	101	50

ווערטה-פאפיערע.

	פל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	81	40
טעמעשוואר-באנאטער	81	—
זיעבענבירגישע	79	20
גאליצישע	87	75
בוקאווינער	86	75
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	99	75
ווייגצעהנטס-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	75	—
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פערצענט	86	25
דער אונגארישען היפאטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פערצענט	78	75
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פערצענט	86	—
דעטטא צו 6 פערצענט	87	50
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	88	—

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פרוכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פער צאָלל-צטר
ווייצען, נייער באנאטער	81	4.30—4.20
"	82	4.45—4.35
"	83	4.70—4.60
"	84	4.90—4.80
"	85	5.10—5.—
"	86	5.20—5.15
"	87	—.—.—
" טהייס	81	4.45—4.35
"	82	4.60—4.50
"	83	4.80—4.70
"	84	5.——4.90
"	85	5.15—5.05
"	86	5.25—5.20
"	87	—.—.—
" פעסטער באדען	81	4.25—4.15
"	82	4.40—4.30
"	83	4.65—4.50
"	84	4.85—4.75
"	85	5.05—4.95
"	86	5.15—5.10
"	87	—.—.—
" ווייסענבורגער	81	4.45—4.35
"	82	4.60—4.50
"	83	4.80—4.70
"	84	5.——4.90
"	85	5.15—5.05
"	86	5.25—5.20

פרוכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פער מעטצען
קאָרן	80	3.35—3.25
גערסטע מאלץ	72	3.30—2.70
גערסטע פוטטער	72	2.55—2.85
האפער	50	2.40—2.35
קוקורוץ באנאטער	פער מעטצען	2.15—2.10
אנדערע גאטטונג	" צענטנער	—.—.—
הירזע	50	2.10—2.—

ווייצען	מאטט פער פעסט.-אקט.	4.50—
"	" פריהיאהר צ.-צטר.	5.02—
קאָרן	" פעסט.-אקט.	—.—
קוקורוץ	" מאי-יוני 80 פפד.	2.67—
"		—.—
גערסטע	" פעסט.-אקט. 78 פפד.	—.—
האפער	" פריהיאהר	2.43—
רעפס	" אויג.-סעפט.	—.—

באללען-מעהל

	פל.	קר.
נומער 0	25	50
" 1	22	60
" 2	21	80
" 3	20	—
" 4	17	20
" 5	16	50
" 6	14	50
" 7	12	80
" 8	10	60
" 8½	8	80

שפיריטוס: אלטע מעטהאדע פרעספהעפע	36½
נייע " קארטאפפעל	34—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1875 Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

מאנגעל אן נאהרונג פערלארען געהט. וואס ענטשטעהט נון דאדורך? — וויר וואללען דיא סאלדאטען ניכט פערמינדערן, אבער דער טאד, דער דורך דיא שלעכטע נאהרונג ענטשטעהט, פערמינדערט זיא יא! אין אונזערער ארמעע שטערבען פערהעלטניס-מעסיג דריימאל זא פיעל סאלדאטען אלס אין דייטשלאנד. פאן 24000 מאנן סאלדאטען שטערבען בייא אונס יעהרליך 3600, וועהרענד אין דייטשלאנד בייא איינער גלייכען אנצאהל פאן קריעגערן נור 1200 (אלזא נור דער דריטטע טהייל) מיט דעם טאד אבגעהען. אונס שטערבען אלזא יעהרליך 2400 מאנן מעהר אלס אין דייטשלאנד. בייא דען אורלייבערן איזט דיא שטערבליכקייט ניכט זא גראס, אלס בייא דער אים פערפלעגנס-שטאנדע דער ארמעע בעפינדליכען מאנגשאפט. וואס וואונדער אלזא, ווענן אונזערע ארמעע שוואך איזט, דא זיא איינע שוואכע נאהרונג בעקאממט? — אים יאהרע 1872 זינד אינטער 23772 מאנן גאר 434105 ערקראנקונגס-פאללע פארגעקאממען, זאמיט קאממען יעהרליך אויף יעדען מאנן צווייא ערקראנקונגס-פאללע אים! — יא, אין יענעם יאהרע 1872 איזט בייגאהע דער צעהנטע טהייל דער גאנצען ארמעע טהיילס גאר ניכט מעהר אם לעבען געבליעבען אונד טהיילס נור אלס קריפפעל נאך הייזע געקעהרט. דער שטאאט זארגט פיר דיא ערהאלטונג דער פישע, דאמיט זיא ניכט גענצליך אויסגעראטטעט ווערדען, ווארום זארגט ער אויך ניכט פיר דיא ערהאלטונג דער מענשען! — וואס איזט אלזא צו טהון? ניכטס אנדערעס, אלס דיא גראסע ארמעע פערמינדערן, דאמיט איינע קליינערע ארמעע בעססער אונד רייכליכער פערקאסטיגעט ווערדען קאננע. — אללע אייראפעאישען מעכטע זאללען איינשטיממיג דיא פערמינדערונג דער ארמעע בעשליעסען, אינדעם זיא זיך פערפפליכטען, דען בעשטאנד איהרער שטאאטען געגענזייטיג צו שיטצען, אהנע אירגענד עראבערונגס-געליסטע אויפקאממען צו לאססען.

* (דער הויפטפיהרער דער רעוואלוציאנערן פעראונגליקט.) וויא זאעבען אויס צעטטיניע געמעלדעט ווירד, איזט העדר ליובראטיטש, דער הויפטפיהרער דער רעוואלוציאנערן אין דער הערצעגאווינא, פאם פפערדע געשטירצט, וואבייא ער זיך דען רעכטען ארם געבראכען האט. דערזעלבע וואר נעמליך נאך מאנטענעגרא גערייזט, אום מיט דעם דארטיגען פירסטען איבער דען אויפשטאנד צו בעראטהען. איבערדיעס האט ער אויך דיא שפיטעלער בעזוכען וואללען, אין דענען דיא פערוואונדעטען הערצעגאווינער פערזארגט ווערדען. ער פערליעס דיא מאנטענעגרינישע הויפטשטאדט צעטטיניע אין פריידיגסטער שטיממונג. אויף זיינער ריקרייזע יעדאך שטירצטע ער פאם פפערדע זא אונגליקליך, דאס ער קוים באלד וויעדער אן דעם אויפשטאנדע ווירד טהיילנעהמען קאננען. דער פעראונגליקטע בעפינדעט זיך אויף עסטערייכישעם באדען, אין קאטטארא נעמליך, אום היער גענעזונג צו זוכען, דא ער אין זיינער היימאט קיינע רוהע פינדען קאננטע אונד פאר איינעם איבערפאללע זייטענס דער טירקען ניכט זיכער וועהרע. אן זיינער שטעללע האט איין געווייססער פעקא פאבלאוויטש דאס אבער-קאממאנדא איבער דיא רעוואלוציאנערן איבערנאממען.

* (דער אויפשטאנד אין דער הערצעגאווינא.) וויא דיא נייעסטען דעפעשען מעלדען, דויערט דער אויפרוהר אין דער הערצעגאווינא נאך איממער פארט. פאן בײדען זייטען ווירד מיט גראסער העפטיגקייט געקעמפפט. זא ווירד אויס צארא (הויפטשטאדט דאלמאציענס) געמעלדעט, דאס אם 9. דיעזעס דיא טירקען מעהרערע דארפער אין דער הערצעגאווינא אנגעגריפפען אונד פערבראננט האבען. אבער דיא רעוואלוציאנערן ליעסען זיך היעדורך ניכט אבשרעקען. זיא גריפפען פיעלמעהר דיא טירקישען סאלדאטען אן. דיא טירקען האבען איינע פירכטערליכע ניעדערלאגע ערליטטען. דיא רעוואלוציאנערן האטטען בלאס 12 טאדטע אונד 26 פערוואונדעטע. אין צעטטיניע (הויפטשטאדט פאן מאנטענעגרא) בילדעטע זיך איינע קאממיסיאן, וועלכע דיא פערוואונדעטען רעוואלוציאנערן מיט אללעם נאטהיגען פערזיעהט אונד צו דיעזעם צוועקע איינע שפיטעלער עררייכטעט. דיעזע שפיטעלער ווערדען פאן עסטערייכישען ארצטען געלייטעט. — פערנער ווירד אויס ראגוזא פאם 9. דיעזעס מאנאטס געמעלדעט, דאס דיא רעוואלוציאנערן איין גראסעס מאגאצין דער טירקען עראבערט האבען. דורך דיעזען זיעג האבען זיא זיך פיעל געטריידע אונד זאנסטיגע לעבענס-מיטטעל עראבערט. אויך בייא דיעזער געלעגענהייט פיעלען 26 טירקען, וועהרענד דיא רעוואלוציאנערן נור 14 טאדטע האטטען. עס שיינט נון, דאס יענע פארטייא דען זיעג האבען ווירד, וועלכע דען „לעטצטען מאנן" אויף דאס שלאכטפעלד ווירד שטעללען קאננען.

* (דיא אייראפעאישען מעכטע אונד דיא טירקייא.) איינע געסטערן אבענד איינגעטראפפענע דעפעשע מעלדעט: דיא אייראפעאישען מעכטע אונטערהאנדלען יעטצט דאריבער, אב עס ניכט שאן אן דער צייט וועהרע, דאס אללע מעכטע איין שרייבען אן דען סולטאן ריכטען זאללען, אין וועלכעם ער אויפגעפאדערט ווירד, דען צושטאנד זיינער קאטהאלישען אונטערטהאנען צו פערבעססערן אונד צוואר אויף דיעזע ווייזע, דאס אללע אייראפעאישען מעכטע פיר דיעזע פערבעססערונגען גאראנטירען זאללען, דענן זאנסט ווירדען דיא קאטהאליקען אין דער טירקייא דעם טירקישען פערשפרעכען אללייז קיינען גלויבען שענקען. (דאס הייסט זא פיעל, וויא איינע דירעקטע איינמישונג דער אויסווערטיגען מעכטע אין דיא טירקישען איננערען אנגעלעגענהייטען. ווענן דיא טירקייא אויף דיעזע אויפפאדערונג איינגעהט, דאנן גיבט זיא זיך זעלבסט איין ארמוטהס-צייגניס.—)

* (איין זאנדערבארער דעפוטירטער.) העררר עדוארד שעדעני איזט דיעזע וואכע אין זיינע שטעללע אלס גענעראל-אינשפעקטאר דער עוואנגעלן אין אונגארן מיט גראסטער פייערליכקייט איינגעזעטצט ווארדען. — בייא דיעזעם אנלאססע ווארדע ער פאם קאניגע צום געהיימראטהע ערנאננט. העררר שעדעני אבער שפענדעטע בייא דיעזער געלעגענהייט בארע צוואנציג טויזענד גולדען פיר שולצוועקע. דאס זאנדערבארע בייא דיעזעם מאננע איזט, דאס ער פיר זיינע פערזאן אויסערארדענטליך קארג איזט, ער לעבט שפארזאמער אונד איינגעצאגענער אלס איין בעטטלער, וועהרענד ער פיר וואהלטהעטיגע צוועקע, נאמענטליך פיר אונטערריכטס-אנגעלעגענהייטען, אונגעהייערע סוממען אויסגיבט.

* (פראנקרייך איזט רייך!) וויא וויר בערייטס מעלדעטען, האט דייטשלאנד טראטץ זיינער 5 מילליארדען, וועלכע עס פאן פראנקרייך בעקאם, דאך נאך איין אונגעהייערעס דעפיציט; וועהרענד וויעדער איינע געסטריגע דעפעשע אויס פראנקרייך פאלגענדע מיטטהיילונג ברינגט: דער פראנצאזישע פינאנץ-מיניסטער ערקלערטע אין דער זיטצונג, דאס זייט דעם בעגינגע דיעזעס יאהרעס, אום 110 מילליאנען מעהר איינגענאממען ווארדע, אלס מאן עס צו אנפאנגע דעם יאהרעס בערעכנעט האטטע.

* (געלד ערשפארט אויף דער רייזע.) אויך קאיזער אונד קאניגע פיהרען מיט זיך אויף איהרען רייזען ניכט פיעל געלד, אום ניכט בערייבט צו ווערדען. אלס קאיזער ווילהעלם אונלענגסט נאך מאילאנד רייזטע, ליעס ער זיך דאהער פאר אללעם בייא איינעם מאילענדער באנקהויזבעזיטצער איינען בעטראג פאן 1,400,000 פראנקס אנווייזען, דאמיט ער אין מאילאנד אין קיינע געלדפערלעגענהייט קאממע. דאך גאב דער שפארזאמע דייטשע קאיזער ניכט מעהר אלס 100,000 פראנקס אויס. דאס איבריגע געלד אים בעטראגע פאן 1,300,000 פראנקס ווארדע איהם פאן ערוועהנטעם באנקהויזע וויעדער נאך בערלין צוריקגעשיקט.

האט מיר אין ריכארד איינען הערליכען זאהן געגעבען, איינען געבארענען העלדען, פאלל האהען קאניגליכען זיננעס; אבער גראסע פלעקען ענטשטעללען זיינען גלאנץ אונד דראהען, איהן גאנץ צו פערדונקעלן. וויא דאס נור קאממען מאג, דאס זאלכע גראסע מעננער אויך גראסע לײדענשאפטען האבען? וויא וויל דער איבער אנדערע הערשען, דער זיינע לײדענשאפטען ניכט בעהערשען קאנן? — ער ליעבט צו פיעל אונד קאנן זיך פאן דיעזער לײדענשאפט ניכט טרעננען."

„איהר בעאורטהיילט איערען זאהן צו שטרענגע אונד צו הארט!"

„ניין, מיין פריינד! איך זעהע דיא זאכע, וויא זיא איזט. זיינע גראסע לײדענשאפט פיר דאס פרויען-געשלעכט בעטריבט מיך זעהר. ערגרייפט איהן איינע ליעבע, זא איזט זיא עבענזא העפטיג, אלס זיא לייכט פערגענגליך איזט. דיא ליעבע בעהערשט איהן גאנץ, רייסט איהן הין, ער ווירפט דיא דרינגענדסטען געשעפטע וועג, אום אים געהיימען צו זיינער געליעבטען שלייכען צו קאננען. דענקעט נור, וועהרענד דעם קריעגעס אין פראנקרייך, קאם ריכארד אפט היערהער, אויף דיא געפאהר הין, ערקאננט צו ווערדען, אום נור מיט איינער זיינער געליעבטען צו שפרעכען, אונד דיעזע געליעבטע וואר איין געוואהנליכעס בויערנ-מעדכען, נאמענס קיטטי."

„איך ווייס, איך ווייס דאס אויך!"

„אבער ניכט דאס ענדע! הארעט אונד שוידערט! דאס ארמע מעדכען, וועלכעס ער פערפיהרטע אונד דאנן אין שטיך געלאססען האטטע, וויינטע פארטוועהרענד אונד האפפטע אויף זיינע ריקקעהר. זיא גלויבטע, איהר געליעבטער ווערע בלאס איין ריטטער, וועלכער אין דער ארמעע ריכארד'ס דיענט. ריכארד שיקטע זאגאר זיינען בעגלייטער, דען ריטטער שטעפאן, אום דיא קיטטי דאצו צו איבערעדען, דאס זיא ליעבער דען פעטער הייראטען מאגע, דענן איהר געליעבטער ארטהור זייא אים קאמפפע אויף דעם שלאכטפעלדע געפאללען. אויף דיעזע נאכריכט הין, דאס איהר הערצענס-געליעבטער געפאללען זייא, שטירצטע זיך דאס ארמע בעטראגענע מעדכען נעסטערן פריה אין דיא טהעמזע!" —

„שרעקליך! (ריעף בישאף הוגא) וואס ווירד ריכארד דאצו זאגען, ער האט יא דאך איין עדלעס הערץ!"

„ריכארד ווירד ניעמאלס דאפאן עטוואס ערפאהרען, שטעפאן ווירד זיך שאן היטען, איהם דאפאן עטוואס צו ערצעהלען. ריכארד דענקט ניכט מעהר אן קיטטי, דענן ער איזט שאן וויעדער אין איין אנדערעס מעדכען פערליעבט. ער האט יעטצט איינע נייע ליעבשאפט אנגעשפאננען, וועלכע ערנסטער איזט, אלס זיינע אלטען פריהערען געוועזען ווארען, דענן דאס מעדכען זאלל זא שאן, זא זיטטזאם זיין — אונד איהן זא שווערמעריש ליעבען, דאס ריכארד זיא מיט איינער זאלכען אכטונג בעהאנדעלט, וועלכע ער זאנסט ניכט לאנגע דען פרויען-צימערן צו ערווייזען פפלעגט. — אונד וויססעט איהר, ווער דיעזעס מעדכען איזט? הארעט נור, דיעזעס מעדכען איזט גאר איין י ו ד ע נ-מעדכען! וויא איך דיא יודען האססע, זא מוס איך איהנען דאך איינגעשטעהען, דאס איהרע טאכטער דיא זיטטזאמסטען אונד טוגענדהאפטעסטען זינד. אבער עס איזט דאך נור איין י ו ד ע נ-מעדכען — אונד דיעזעס זאלל פאן איינעם קאניגע בעריהרט ווערדען!"

„ווער איזט דיעזעס מעדכען?"

„מאן זאגט, זיא ווערע דיא טאכטער פאן דעם רייכען יודען בענעדיקט. (דיא קאניגין וואוסטע נעמליך אנפאנגס ניכט, דאס ריכארד אין מלכה, אין דיא טאכטער פאן יאססען, פערליעבט איזט; זיא גלויבטע, דאס ריכארד נור הדסה, דיא טאכטער פאן בענעדיקט ליעבע, וויייל מאן איהן עבען אפט פאר בענעדיקט'ס הויז געזעהען האט.) זעהר שווער האבע איך דאס ערפאהרען קאננען, געסטערן ליעס איך זיינען בעגלייטער, דען ריטטער שטעפאן, צו מיר בערופען, אונד נאהם איהן שארף אינס פערהאר. אבער ער קאננטע מיר נור זיינע פערמוטהונג זאגען, דאס ריכארד פיעללייכט אין בענעדיקט'ס טאכטער פערליעבט זייא, וויייל ער איהן אפט צום טהארע בענעדיקט'ס שלייכען זיעהט, וואו ער איממער אינ'ס טהאר מאנכע געהיימע צייכען איינגראווירט, דאמיט דיא הויז-טאכטער וויססע, דאס ער היער זייא. דיעזער שטעפאן טויגט ניכט מעהר פיר ריכארד, ער דארף ניכט מעהר זיין בעגלייטער זיין, איך האבע דאהער דיעזען שטעפאן צום בעפעהלס-האבער דעם שלאססעס אין יארק ערנאננט, וואו דער קאניגליכע שאטץ אויפבעוואהרט איזט. איך ווערדע עס דאהין ברינגען, דאס אויך דיעזעס יודענ-מעדכען פאן היער פארט ווירד; אבער ערסט וויללל איך דיעזעס יודענ-מעדכען זעהען. איך מוס דיא יידין קעננען לערנען, אין וועלכע זיך איין ריכארד זא שטארק פערליעבען קאנן. איך האבע שאן הייטע דען בעפעהל געגעבען, דאס דער יודע בענעדיקט מיט זיינער טאכטער נעגנען מיטטאג בייא מיר ערשיינען זאללען."

(פארטזעצונג פאלגט.)

אין דער ווירטהשאפט איינשלאגען זאָלל. זייט פיער יאהרען האטטען וויר איינע שלעכטע ערנטע, אונד עבען זייט דיעזען פיער יאהרען זינד יעהרליך דיא שטייערן האָהער הינויפגעשרויבט וואָרדען. אבער דיעזע פיעלען שטייערן פערווענדעטע מאן ניכט צור דעקונג דער אלטען שולדען, זאָנדערן צו נייען אויסגאבען. אונזערע, גראָססטענטהיילס אקערבוי-טרייבענדע בעפאָלקערונג פעראָרמטע איינגעשיינליך זאָ, דאס אין דען לעטצטען יאהרען שאָן דיא זאלצ-איינגאהמען זיך פערמינדערטען. נון אין דעם נעכסט-יעהריגען באָדשעט זאָללען ענדליך דאָך דיא שטייערן נור צור דעקונג דעם דעפיציטס פערווענדעט ווערדען.

נאך שעדעני שפראך בעניאמין קאללאי (פאָז דער שעננעי-פארטייא) געגען דאס באָדשעט. עס זינד נאָך פיעלע רעדנער פאָרגעמערקט, וועסהאלב דיא באָדשעט-בעראטהונג מעהרערע טאגע דויערן ווירד.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (וויא שטעהען וויר מיט דעם פריעדען?) אין נוממער 86 אונזערעס בלאטטעס האבען וויר איבער דיא אודיענץ בעריכטעט, וועלכע דער רוססישע גענעראל איגנאטיעפף זאָוואָהל ביים טירקישען קאיזער אלס ביים גראָס-וועזיר (טירקישען רייכס-קאנצלער) געהאבט. דיא שארפע שפראכע, וועלכע ער ביא דיעזער געלעגענהייט געפיהרט, האט ניכט בלאָס אין דער טירקייא, זאָנדערן אויך אין גאנץ אייראָפא איינע טיעפע בעאונרוהיגונג הערפאָרגערופען. זאגטע ער דאָך גאנץ אָפפען, דאס וועגן דער טירקישע קאיזער ניכט גלייך אונד אונגעזיימט דיא לאגע דער קאטהאָלישען זיד-סלאווען אין זיינעם רייכע פערבעססערן ווירד, זאָ ווירדע רוסלאנד דיא זאכע אין זיינע הענדע נעהמען. דאס איזט זאָ דאָך איינע אָפפענע קריעגס-ערקלערונג! אם מייסטען וואַרען היעדורך יעדאָך דיא אנדערען ביידען פערבינדעטען מעכטע, נעמליך דייטשלאנד אונד עסטערייך-אונגארן, בעאונרוהיגט. האבען זיא דאָך דאס דרייא-קאיזער-בינדניס אם מייסטען נור צו דעם צוועקע געשלאָססען, דאס רוסלאנד געגען דיא טירקייא ניכט עטוואס אויף איינענע פויסט אונטערנעהמע, אָהנע היעצו דיא איינווילליגונג זיינער מיטפערבינדעטען ערהאלטען צו האבען. עס איזט נון זעלבסטפערשטענדליך, דאס דייטשלאנד אונד עסטערייך-אונגארן דיא אייסערונגען, וועלכע דער רוסישע גענעראל איגנאטיעפף אים נאמען זיינעם קאיזערס אין קאָנסטאנטינאָפעל געטהאן, ניכט מיט שטיללשווייגען איבערגעהען קאָננטען. עס איזט דאהער מאָגליך, דאס מאן אין רוסלאנד אין פאָלגע דער געמאכטען איינווענדונגען ביידער פערבינדעטען ווידער איינע עטוואס פריינדליכערע שפראכע פיהרט. זאָ מהיילט דאס אמטסבלאטט „וויענער אבענד-פאָסט" פאָלגענדעס מיט, אום דיא אויפגערעגטען געמיטהער צו בערוהיגען: זיא זאגט נעמליך: „דיאיעניגען, וועלכע בעהויפטען, דאס רוסלאנד אָהנע איינווילליגונג זיינער מיטפערבינדעטען געגען דיא טירקייא איינען קריעג בעאבזיכטיגע, האבען נור דען פלאן, דורך דיעזע בעהויפטונג דאס דרייא-קאיזער-בינדניס צו צערשטאָרען. דיעזע בעהויפטונג איזט אבער פאלש. היער אין וויען האט מאן זיך דיא געוויססהייט פערשאפפט, דאס זייט דעם בעגיננע דער רעוואָלוציאָן אין דער הערצעגאָווינא אללע דרייא גראָס-מעכטע אין איהרער פאָליטיק געגען דיא טירקייא אימער איבעראיינשטיממטען. זאָ וועניג אלס דייטשלאנד אָדער עסטערייך-אונגארן — האט אויך רוסלאנד יע אים זיננע געהאבט, געגען דיא טירקייא עטוואס אויף איינענע פויסט צו אונטערנעהמען." — — דיעס זאגט דיא וויענער „אבענד-פאָסט". אין ענגלאנד שיינט מאן יעדאָך פאָן דער פריעדליבען געזיננונג רוסלאנדס וועניגער איבערצייגט צו זיין. אם [illegible] דיעזעס גאב נעמליך דער ענגלישע מיניסטער דער אויסווערטיגען אנגעלעגענהייטען איין גאסטמאהל פיר אללע געזאנדטען. דער עסטערייך-אונגארישע געזאנדטע אם ענגלישען האָפע, גראף ביוסט, היעלט ביא דיעזער געלעגענהייט פאָלגענדען טרינקשפרוך: „איך גלויבע, אים נאמען אללער אנוועזענדען געזאנדטען-קאָללעגען אויסשפרעכען צו קאָננען, דאס וויר אללע אן דיא ערהאלטונג דעס פריעדענס גלויבען!" — היעראויף ערהאב זיך דער ענגלישע מיניסטער, דער וועלטבעריהמטע דיזראעלי, אונד זאגטע: „דיא בעציעהונגען ענגלאנדס צו כינא זינד זעהר פריעדליך. דיא כינעזען זינד קלוג גענוג, אום קיינען קריעג געגען ענגלאנד צו ווינשען. אבער אויך דיא ענגלישע רעגיערונג ביטעט אללעם אויף, דאס אין כינא קיינע אורזאכע צור אונצופריעדענהייט פאָרהאנדען זייא. עס ווערע זעהר ווינשענסווערטה, וועגן אויך אין אייראָפא דער פריעדע אונגעשטאָרט בליעבע. וויר הויפען אונס ניכט זעלבסט טייטשען, דער אויפשטאנד אין דער הערצעגאָווינא קאנן לייכט איינען אייראָפעאישען קריעג הערפאָררופען. וואָהל האט דאס דרייא-קאיזער-בינדניס צור ערהאלטונג דעס פריעדענס פיעל געטהאן. ביז פאָר קורצעם וואר דענן אויך צו איינער בעאונרוהיגונג קיין גרונד פאָרהאנדען. דאך דער אומשטאנד, דאס דיא טירקייא איהרען אויסווערטיגען גלייביגערן דיא פערצענטען ניכט פינקטליך צאהלט, האט אללעס אין טיעפע אויפרעגונג געבראכט. דיעזע געלד-פערלעגענהייטען אונד דיא רעוואָלוציאָן אין דער הערצעגאָווינא מיססען אונס אללע פיר דען פאָרטבעשטאנד דער טירקייא בעזאָרגט מאכען. רוסלאנד ווירד האָפפענטליך דאָך ניכטס אונטערנעהמען, אָהנע פאָרערסט דיא איינווילליגונג דייטשלאנדס אונד עסטערייך-אונגארנס צו האבען. ענגלאנד ווירד זיינערזייטס אויך מיט אללער קראפט דאהין שטרעבען, דאס דער אייראָפעאישע פריעדע קיינע שטאָרונג ערליידע." — דיעזע וואָרטע וואורדען מיט גראָססער בעגייסטערונג אויפגענאָממען. מאן זיעהט היעראויס, דאס מאן איבעראלל דיא ערהאלטונג דעס פריעדענס וואָהל ווינשט, אללײן מאן פירכטעט טראָטצדעם, דאס רוסלאנד פלאָטצליך הערפאָרברעכען ווערדע. — אונד מאן האט פאָללען גרונד, איין הערפאָרברעכען רוסלאנדס, וועגן אויך ניכט פיר דען ווינטער, זאָ דאָך פירס פריה-יאהר צו בעזאָרגען. מעלדעט דאָך איין רוססישעס בלאטט זאָעבען פאָלגענדעס: „דיא רעוואָלוציאָנערען אין דער הערצעגאָווינא זינד ענטשלאָססען, דען קריעג דען גאנצען ווינטער הינדורך פאָרטצוזעטצען. געלינגט איהנען דיעס, זאָ קאָננען זיא אויף איינע אונטערשטיטצונג זייטענס רוסלאנדס פירס פריה-יאהר מיט בעשטיממטהייט רעכנען." — זאָ שטעהען דיא זאכען. וועהרענד דעם ווינטערס דירפטען וויר נאָך רוהע האבען. דער ווינטער אייגנעט זיך אָהנעהין ניכט צום בעגיננע איינעס קריעגעס. קאָממט יעדאָך דאס פריה-יאהר — נון, דא מיססען וויר עבען אויף אללעס געפאסט זיין!

* (נאך איין וואָרט פאָן דאָקטאָר פישהאָף.) דער בעריהמטע יידישע געלעהרטע, דאָקטאָר אדאָלף פישהאָף, וועלכער אונלענגסט איינען נייען וועלט-פלאן צור אבשאפפונג דער גראָססען ארמעען פעראָפפענטליכטע, ריכטעט יעטצט אין איינעם לייט-ארטיקעל דער נייען פרייען פרעססע איין מאהנונגס-וואָרט אן דען עסטערייך-אונגארישען קריעגס-מיניסטער. — אין דיעזעם ערוועהנט ער פאָר אללעם דען אומשטאנד, דאס דיא סאָלדאטען אין עסטערייך-אונגארן זעהר שלעכט פערקאָסטיגעט ווערדען (זיעהע נ' [illegible]). וויר האטטען ביז יעטצט דעפיציט אן געלד, וויר ווערדען אבער באלד אויך איין דעפיציט אן מענשען האבען. אונזערע יונגען מעננער, וועלכע איהר יונגעס לעבען ביא דער ארמעע צובריגגען, ווערדען דאָרט דורך דיא שלעכטע קאָסט אויף עווינג געשוועכט, זאָ דאס פאָן דיעזען לייטען, וועלכע נאך איהרעם דיענסטע פאמיליען-פאטער ווערדען, נור איין שוואכעס געשלעכט הערויסקאָממען קאנן. עס ענטשטעהט אלזאָ איין דעפיציט דער פאָלקס-קראפט, וועלכע אין דער ארמעע דורך

פאָלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאנד.

(23-טע פאָרטזעטצונג.)

V. ביא דער קאָניגין פאָן ענגלאנד.

פאָן דעם שמוטציגען ווירטהס-הויזע, אויס וועלכעם וויר דאס געשפרעך דעס מאָרד- אונד רויב-געזינדעלס מיטטהיילטען, בעגעבען וויר אונס נון אין דען גראָססאַרטיגען פאלאסט דער קאָניגין פאָן ענגלאנד, דער וויטווע דעס פערשטאָרבענען קאָניגס היינריך אונד דער מוטטער דעס נייען קאָניגס ריכארד. דיא קאָניגין זאס דא אויף איינעם טהראָנזעססעל אין טרויער-געוואנד געהיללט. מאן זאה עס דיעזער קאָניגין, וועלכע איינסט זעהר שאָן וואר, אן, דאס זיא לאנגע אים געפענגניססע געזעססען אונד שאָן זעהר פיעלעס מיטערלעבט האטטע. — נעבען איהר שטאנד דער אלטע בישאָף הונאָ, מיט וועלכעם זיא איין לעבהאפטעס געשפרעך פיהרטע.

„נון בישאָף! (זאגטע דיא קאָניגין) איהר האבט זיא געזעהען, וויא געפאללט זיא אייך? ווירד דיעזע פרינצעססין אים שטאנדע זיין, אויס מיינעם שווערמערישען אונד פלאטטערהאפטען ריכארד איינען ערנסטען מאנן צו מאכען?"

„דיא פרינצעססין פאָן נאווארא ווערע דאס אים שטאנדע, אבער ריכארד איזט יא שאָן מיט דער פרינצעססין אדעלהייד, דער שוועסטער פאָן פיליפפ אויגוסט, פערלאָבט?"

„אויס דיעזעם ווירד ניכטס ווערדען! ניע ווירד דיא פרינצעססין אדעלהייד מיינע שוויעגער-טאָכטער! ריכארד ווירד דיא פרינצעססין פאָן נאווארא הייראטען."

„וועגן אבער פיליפפ אויגוסט איבער דיעזער צוריקזעטצונג זיינער שוועסטער איינע אויסרעדע צו איינעם נייען קריעגע מיט ענגלאנד הערויספינדעט?"

„פרייליך וועהע מיר דאס אונאנגענעהם, דענן דורך איינען זאָלכען נייען ענגליש-פראנצאָזישען קריעג קאָננטע דער קרייצ-צוג ווידער פערשאָבען ווערדען. דאס פאָלק איזט שאָן אָהנעהין אונגעדולדיג — אונד וויא איך ערסט היישע פערנאָממען האבע, וואָללען זיך דיא קרייצ-פאהרער דיא צייט מיט איינער יודען-פערפאָלגונג פערטרייבען."

„איך האבע עס בערייטס אויך געהאָרט, אבער מאן מוס אללעס אנווענדען, דיעזע יודען-פערפאָלגונג צו פערהינדערן. דער קאָניג ווירדע פירכטבאר צירנען, ריכארד זעלבסט זאגטע מיר, דאס ער דען קאָניג פיליפפ אויגוסט פעראכטע, וויל ער זאָ גרויזאם געגען זיינע יידישען אונטערטהאנען פערפאהרען איזט. קאָניג ריכארד וויל זיינע יידישען אונטערטהאנען שיטצען — אונד וועגן דאס פאָלק הינטער זיינעם ריקען איינע יודען-פערפאָלגונג פעראנשטאלטען ווירדע, זאָ ווירדע ריכארד אין איינע זאָלכע וואוטה קאָממען, דערען פאָלגען איך בעפירכטע. איהר קעננט יא זיין לייכט-ערעגבארעס געמיטה אונד זיינען געוואלטיגען צאָרן. איך ביטטע אייך קאָניגין, איזט שאָן עטוואס געשעהען, אום דיעזע בעפאָרשטעהענדע יודען-פערפאָלגונג צו פערהינדערן?"

„בערוהיגט אייך, בישאָף! פאָרלייפיג איזט ניכטס צו בעזאָרגען, איך ליעבע וואָהל דיא יודען ניכט, דיעזעס גאנצע געשלעכט איזט מיר אויס טיעפסטער זעעלע פערהאסט; אבער ריכארד וויל איינמאל דיא יודען שיטצען — אונד מאן דארף זיינען צאָרן ניכט רייצען. ביז יעטצט איזט עס נור דיא ניעדעריגע פאָלקס-קלאססע, וועלכע איין יודען-געמעטצעל פעראנשטאלטען וויל." (זאגטע דיא קאָניגין לעאָנאָרע.)

„עבען דיעזע ניעדעריגע פאָלקס-קלאססע איזט דיא געפעהרליכסטע, וויל זיא ווילדען טהיערען גלייכט. זינד איינמאל דיעזע ווילדען טהיערע לאָסגעלאססען, דאנן קאנן זעלבסט דער טהיער-בענדיגער זיא ניכט מעהר בעצעהמען. איך מאָכטע ווינשען, דאס מאן ביא צייטען דיעזעס אבשייליכע פאָרהאבען דעם פאָלקעס פערהינדערטע."

„פאָר אללעם אבער איזט עס נאָטהיג, אין שטרענגעם געזעטץ צו שאפפען, וואָדורך דאס וואוכערן פערבאָטען ווירד: דענן דער וואוכער דער יודען ערעגט דען האסס דעס פאָלקעס. בישאָף! מיך וואונדערט, דאס איהר איין וואַרמער פירשפרעכער דער יודען זייד! ביא מיינעם זעהנע דענקע איך, ער ליעבע מעהר דיא יידינגען אלס דיא יודען!"

„דאס פערשטעהע איך ניכט! וואס וואָללען אייערע גנאַדען דאמיט זאגען?"

„וויססעט איהר ווירקליך ניכט, אָדער שטעללט איהר אייך נור זאָ? האלטעט ניכט צוריק, בישאָף! שפרעכעט אָפפען מיט מיר. דענן איך וויים אללעס, האט אייך ווילהעלם לאנגשווערט ניכטס ערצעהלט?"

„יא איך וויים עס, אבער דאס זינד קלייניגקייטען!"

„קלייניגקייטען? איהר הייסעט דאס קלייניגקייטען? אָ מיין פריינד, פערבערגט מיר אייערע מיינונג ניכט. פערגעססעט אין מיר דיא קאָניגין, אונד זעהעט אין מיר נור דיא מוטטער אייערעס ריכארד, דען איהר זאָ טרייא ליעבט! מיט וועם זאָנסט קאנן איך מיך היעריבער בעראטהען, וועגן ניכט מיט אייך? נאָטש